

**PREDLOG AMANDMANA
ZA ZAKON O IZMJENAMA I DOPUNAMA
ZAKONA O ZAŠTITNIKU/CI LJUDSKIH PRAVA I SLOBODA**

AMANDMAN I

Član 7

Zaštitnik se imenuje u skladu sa Ustavom.

Predlog amandmana:

Dodaje se stav 2 koji glasi:

”Postupak imenovanja mora početi najkasnije šest mjeseci prije isteka mandata Zaštitnika/ce, odnosno najkasnije 30 dana nakon prestanka dužnosti iz drugih razloga.“

Obrazloženje

Stavom 2 preciziraju se rokovi za pokretanje postupka imenovanja Zaštitnika/ce, čime se otklanjaju neizvjesnosti u pogledu raspisivanja konkursa. Prilikom posljednjeg izbora Zaštitnika nije se vodilo računa o hitnosti i rokovima, što je rezultiralo neprimjerenim kašnjenjem sa izborom. Propisivanjem zakonskih rokova spriječiće se buduća neodgovornost nadležnih organa prema obavezi države da blagovremeno obezbijedi kontinuitet ustanove Zaštitnika.

Zakonom o pučkom pravobranitelju Republike Hrvatske¹ (čl. 10 st. 2) predviđeni su isti rokovi, a slično rješenje postoji i u Zakonu o Zaštitniku građana Republike Srbije² (čl. 4 st. 7), kao i Zakonu o varuhu človekovih pravic³ Republike Slovenije (čl. 15).

AMANDMAN II

Član 8

Za Zaštitnika/cu može se imenovati lice koje je crnogorski/a državljanin/ka, ima visoku školsku spremu i najmanje 15 godina radnog iskustva, sa visokim ličnim i profesionalnim autoritetom.

Zaštitnik/ca unutrašnjim rasporedom poslova obezbjeđuje specijalizovanost, a naročito za zaštitu prava lica lišenih slobode u cilju sprječavanja mučenja i drugih oblika načovječnog ili ponižavajućeg postupanja i kažnjavanja, zaštitu od diskriminacije, zaštitu manjinskih prava, zaštitu prava iz oblasti rada i zapošljavanja, zaštitu prava djeteta, zaštitu prava lica sa invaliditetom i rodnu ravnopravnost.

Za zamjenika/cu može se imenovati lice koje je crnogorski/a državljanin/ka, ima visoku školsku spremu i najmanje 10 godina radnog iskustva, sa visokim ličnim i profesionalnim autoritetom.

¹ Narodne novine RH br. 76/12

² Sl. glasnik RS br. 79/05 i 54/07

³ Uradni list RS št. 71/93 i 15/94

Predlog amandmana:

Riječi iz stava 1 "najmanje 15 godina" zamjenjuju se riječima „najmanje 10 godina“.
Riječi iz stava 2 "najmanje 10 godina" zamjenjuju se riječima „najmanje 5 godina“.

Dodaje se stav 4 koji glasi:

"Zaštitnik/ca učestvuje u formulisanju obrazovnih programa o ljudskim pravima u školama i na univerzitetima."

Obrazloženje

Stav 1 i Stav 2

Po ugledu na Zakon o zaštitniku građana Srbije (čl. 5 tač. 2) i Zakon o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovina⁴ (čl.11) uslove u pogledu radnog iskustva treba sniziti na 10 godina za Zaštitnika/cu, i na 5 godina za Zamjenika/cu.⁵ Zadržavanjem ovako visokog uslova u pogledu radnog iskustva može doći do eliminisanja kvalitetnih kandidata/kandidatkinja za te funkcije, pogotovo imajući u vidu da je Crna Gora država sa malim brojem stanovnika/ca, pa prema tome i stručnih kandidata/kandidatkinja za sve neophodne funkcije u državnim organima.

Stav 4

Učešće Zaštitnika/ce u formulisanju obrazovnih programa izričito je predviđena Pariskim principima u vezi statusa državnih ustanova za unapređenje i zaštitu ljudskih prava Ujedinjenih nacija⁶, a u skladu je i sa Opštim komentarom br. 2 (2002) - Uloga nezavisnih nacionalnih institucija za ljudska prava u unapređenju i zaštiti prava djeteta – preporučena aktivnost tačka (n)⁷. Konačno, ova odredba u skladu je i sa čl. 2 Opšteg zakona o obrazovanju i vaspitanju⁸ koji predviđa da obrazovanje, između ostalog, ima za cilj da razvija svijest, potrebu i sposobnost za očuvanje i unapređenje ljudskih prava, pravne države, prirodne i društvene sredine multietičnosti i različitosti.

AMANDMAN III

Član 9

Zaštitnik/ca ima jednog ili više zamjenika/ca.
Zamjenik/ca obavlja poslove iz nadležnosti Zaštitnika/ce.
Jedan od zamjenika/ca bavi se zaštitom od diskriminacije.

⁴ Službeni glasnik BiH br. 19/02, 24/06

⁵ Zakon o pučkom pravobranitelju predviđa isti uslov od 15 godina za Zaštitnika/cu ali za zamjenika/cu zahtjeva 8 godina radnog iskustva (čl. 11 i čl. 12).

⁶ *Paris principles relating to the Status of National Institutions for promotion and Protection of Human Rights, A/RES/48/134, 85th plenary meeting, 20 December 2003.*

⁷ Pomognu u izradi programa za predavanje, istraživanje i integraciju prava dece u nastavne planove i programe škola i univerziteta i u stručnim krugovima;

⁸ Sl. list RCG br. 64/02, 31/05 i 49/07

Odluku o broju zamjenika/ca Zaštitnika/ce donosi Skupština Crne Gore (u daljem tekstu: Skupština).

Predlog amandmana:

Stav 1 mijenja se i glasi:

”Zaštitnik ima najmanje četiri zamjenika, koji su specijalizovani za:

- 1) zaštitu prava lica lišenih slobode u cilju prevencije mučenja i drugih oblika surovog, nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja i kažnjavanja,
- 2) zaštitu prava pripadnika/ca manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica,
- 3) zaštitu i promociju prava djeteta, i
- 4) zaštitu prava lica sa invaliditetom, rodnu ravnopravnost i zaštitu od diskriminacije.“

Obrazloženje

Predložena formulacija stava 1 ne obezbjeđuje dovoljan broj zamjenika koji bi se starali o obavljanju svih nadležnosti Zaštitnika/ce. Neophodno je obezbijediti da Zaštitnik/ca ima najmanje četiri zamjenika koji su specijalizovani za navedene oblasti.

Izričitim propisivanjem nadležnosti jednog zamjenika/ce *za zaštitu i promociju prava djeteta* zadovoljiće se i preporuka Komiteta UN-a za prava djeteta, i neće sve ostati na nivou internog akta Zaštitnika/ce. Naime, u okviru Preporuka Komiteta od 2010. godine Komitet je pozdravio, između ostalog, predviđanje odjeljenja za prava djeteta u okviru Kancelarije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda (Kancelarija Zaštitnika), i izrazio brigu što mandat Zamjenice Zaštitnika ljudskih prava i sloboda imenovane 2009. godine nije izričito zakonski definisan i što su nedovoljni resursi koji se opredjeljuju konkretno za pitanja djece u okviru Kancelarije.

Isti komentar se razumno može očekivati i od Komiteta za ljudska prava, koji tek treba da razmatra izvještaj Crne Gore, kao i Komiteta za zabranu mučenja u odnosu na širenje kapaciteta institucije Zaštitnika kroz definisanje nadležnosti zamjenika.

Ovakvo rješenje nije smetnja za imenovanje i više od četiri zamjenika, u slučaju da dođe do prepoznavanja nove grupe lica koja bi kao kategorija bila uključena u nadležnosti Zaštitnika/ce.

AMANDMAN IV

Član 12

Zaštitnik/ca ne može biti pozvan/a na odgovornost za mišljenje ili preporuku koju je dao/la u vršenju svoje funkcije.

Predlog amandmana:

Dodaje se stav 2, koji glasi:

“Zaštitnik/ca neće biti krivično gonjen/a, neće biti podvrgnut/a istrazi, neće biti uhapšen/a ili pritvoren/a osim u slučaju da je zatečen/a u vršenju krivičnog djela za koje se može izreći kazna zatvora preko 5 godina.”

Dodaje se stav 3, koji glasi:

“Odluka o krivičnom gonjenju, pritvaranju ili izvođenju pred sud Zaštitnika/ce optuženog/e zbog krivičnog djela, biće donijeta samo za krivično djelo za koje se može izreći kazna zatvora preko pet godina.”

Objasnenje

Ustav Crne Gore načelno garantuje samostalnost i nezavisnost Zaštitnika/ce (čl. 81 st. 1), ali ne ovu garanciju ne konkretizuje, pa to pitanje treba urediti Zakonom. Smatramo neophodnim da Zaštitnik/ca uživa imunitet istog obima kao i poslanik/ca, predsjednik/ca Vrhovnog suda, predsjednik/ca i sudije Ustavnog suda i Vrhovni državni tužilac/teljka, imajući u vidu da je to dodatna garancija njihove nezavisnosti. Zbog toga predlažemo dopunu funkcionalnog imuniteta i imunitetom od krivičnog gonjenja, u skladu sa članom 86 Ustava Crne Gore, kojim je propisan poslanički imunitet.

Zakon o varuhu človekovih pravic Republike Slovenije (čl. 20) navodi da zaštitnik/ca ne smije biti pritvoren/a tj. ne može biti protiv njega/nje vođen krivični postupak bez odobrenja nadležnog tijela, dok Zakon o Ombudsmenu za ljudska prava BiH (čl. 16) predviđa da zaštitnik/ca neće biti podložen/na krivičnom gonjenju, pritvoru, istrazi, a da može biti uhapšen/a ili pritvoren/a u slučaju flagrante delicto za krivično djelo za koje se može izreći kazna zatvora preko 5 godina. Dalje, logično je da Zakon predvidi i kada Zaštitnik/ca može biti krivično gonjen/a, po uzoru na čl. 86 Ustava Crne Gore, koji uređuje poslanički imunitet.

AMANDMAN V

Član 17

Zaštitnik/ca je ovlašćen/a da postupa po pritužbama koje se odnose na rad sudova u slučaju odugovlačenja postupka, zloupotrebe procesnih ovlašćenja ili neizvršavanja sudskih odluka.

Predlog amandmana:

Član 17 mijenja se i glasi:

“Zaštitnik/ca je ovlašćen da postupa po pritužbama koje se odnose na sudski i upravni postupak koji je u toku u slučaju odugovlačenja postupka, zloupotrebe procesnih ovlašćenja ili neizvršavanja sudskih i upravnih odluka.

Zaštitnik/ca može pokrenuti sudski postupak ili intervenisati u toku postupka koji se vodi, ako ustanovi da je takva aktivnost neophodna.”

Obrazloženje

Smatramo da je neophodno u cilju sprječavanja kršenja ljudskih prava, proširiti ovlaštenja Zaštitnika/ce u odnosu na sudski i upravni postupak.

Slovenački Zakon o varuhu človekovih pravic (čl. 24), kao i Zakon o Ombudsmenu za ljudska prava BiH (u čl. 4) navode ovlaštenja Zaštitnika/ce na predloženi način. Pariski principi kao i ECRI preporuka broj 714, među brojnim ovlaštenjima koja bi Zaštitnik/ca ljudskih prava trebalo da ima navode i pokretanje sudskih postupaka. Institucija Ombudsmana BiH je takođe izričito ovlaštena da "proslijedi predmete o navodnim povredama ljudskih prava najvišim sudskim organima Bosne i Hercegovine koji su nadležni za pitanja ljudskih prava, u skladu s pravilima koji reguliraju ulaganje žalbe tim organima, kad god ustanovi da je to neophodno za efikasno provođenje svojih dužnosti".⁹

Ova ovlaštenja biće od naročitog značaja u onim slučajevima u kojima su ugrožena prava onih koji nemaju dovoljno sredstava za finansiranje postupka pravne zaštite, odnosno za stručnog zastupnika/cu, imajući u vidu ograničene domete Zakona o pravu na besplatnu pravnu pomoć, kojim je propisana izuzetno niska granica siromaštva za obezbjeđivanje ovakve pomoći, a kojim nisu posebno privilegovane žrtve kršenja ljudskih prava.

Čl. 6 Nacrta Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda predviđena je izmjena člana 17, ali je riječ o sličnoj formulaciji postojećeg člana, kojom nije obezbijeđeno proširenje nadležnosti Zaštitnika/ce.¹⁰

AMANDMAN VI

Član 23

Predsjednik/ca Crne Gore, predsjednik/ca Skupštine, predsjednik/ca i članovi/ice Vlade Crne Gore (u daljem tekstu: Vlada), predsjednik/ca opštine, gradonačelnik/ca Glavnog grada i gradonačelnik/ca Prijestonice primiće Zaštitnika/cu na njegov/njen zahtjev, bez odlaganja.

Predlog amandmana:

Poslije riječi "bez odlaganja" dodaje se zarez i riječi "a najkasnije u roku od 48 sati", tako da član 23 glasi:

"Predsjednik/ca Crne Gore, predsjednik/ca Skupštine, predsjednik/ca i članovi/ce Vlade Crne Gore (u daljem tekstu: Vlada), predsjednik/ca opštine, gradonačelnik/ca Glavnog grada i gradonačelnik/ca Prijestonice, primiće Zaštitnika/cu na njegov/njen zahtjev, bez odlaganja, najkasnije u roku od 48 sati."

Obrazloženje

⁹ Član 6 Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava BiH

¹⁰ Zaštitnik/ca je ovlašten da postupa i po pritužbama na rad sudova koje se odnose na odugovlačenje postupka, očigledne zloupotrebe procesnih ovlaštenjau sudskom postupku koji je u toku ili neizvršavanje sudskih odluka

Postojeće rješenje “bez odlaganja” odražava potrebu za hitnim postupanjem, ali ostavlja prostor da u praksi ipak ne dođe do urgentnog postupaja (pravdanjem zauzetošću, greškom i sl.). Zato ovaj rok treba dodatno precizirati. Zakon o varuhu človekovih pravic Republike Slovenije (čl. 46) predviđa rok od 48 sati koji se čini razumnim. Rok od 5 dana koji je predložen Nartom zakona o izmjenama I dopunama Zakona o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda je dugačak i neprimjeren hitnim situacijama (kao što je na primjer, izvršenje odluke o ekstradiciji, o iseljavanju, situacije koje zahtijevaju hitno obezbjeđenje dokaza i sl).

Pariski principi takođe zahtjevaju saradnju državnih institucija sa Zaštitnikom/com, pa tako i predsjednika/ce, premijera/ke i članova/ca Vlade, predsjednika/ce Skupštine, Gradonačelnika/ce, a ta saradnja i ustavni položaj Zaštitnika/ce nalažu da mu/joj se obezbijedi prijem u najkraćem mogućem roku kada to situacija nalaže.

AMANDMAN VII

Član 25

Zaštitnik/ca je nacionalni mehanizam za zaštitu lica lišenih slobode od mučenja i drugih oblika surovog, nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja.

Zaštitnik/ca preduzima mjere za sprječavanje mučenja i drugih oblika nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja i kažnjavanja u skladu sa Opcionim protokolom uz Konvenciju protiv torture i drugih surovih, neljudskih ili ponižavajućih kazni ili postupaka.

Radi sagledavanja stanja u organima, organizacijama i ustanovama u kojima se nalaze lica lišena slobode ili lica kojima je ograničeno kretanje i davanja stručnog mišljenja, Zaštitnik/ca obrazuje savjetodavno tijelo sastavljeno od stručnjaka iz odgovarajućih oblasti.

Aktom o obrazovanju savjetodavnog tijela iz stava 3 ovog člana određuju se njegovi zadaci i ovlašćenja.

Starješina/ka, odnosno lice koje rukovodi organom, organizacijom ili ustanovom iz stava 3 ovog člana dužan/na je da članovima savjetodavnog tijela omogući nesmetan pristup prostorijama u kojima se nalaze lica lišena slobode ili lica kojima je ograničeno kretanje, razgovor sa tim licima, kao i da im stavi na raspolaganje potrebnu dokumentaciju.

Organ, organizacija ili ustanova iz stava 3 ovog člana, dužna je da, bez odlaganja, odnosno u ostavljenom roku, sprovede preporuke Zaštitnika/ce za sprječavanje mučenja i drugih oblika nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja i kažnjavanja.

Predlog amandmana:

Član 25 mijenja se i glasi:

”Zaštitnik/ca je nacionalni preventivni mehanizam za zaštitu lica lišenih slobode od mučenja i drugih oblika surovog, nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja (u daljem tekstu: poslovi prevencije torture), u skladu sa ovim zakonom i Opcionim protokolom uz Konvenciju protiv torture i drugih surovih, neljudskih ili ponižavajućih kazni ili postupaka.

Radi vršenja određenih poslova prevencije torture za koje su neophodna posebna specijalistička znanja Zaštitnik/ca obrazuje radno tijelo od stručnjaka iz odgovarajućih oblasti i predstavnika nevladinih organizacija.

Zaštitnik/ca, po potrebi, u vršenju poslova iz stava 1 ovog člana može angažovati i druge nezavisne stručnjake/inje.

Aktom o obrazovanju radnog tijela iz stava 2 ovog člana utvrđuju se zadaci i način rada tog tijela.“

Obrazloženje

Članom 9 Nacrta zakona o izmjenama i dopunama Zakona o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda predviđena je izmjena člana 25, na način kako je navedeno u ovom amandmanu, s tim što je na početku stava 1 određeno da Zaštitnik/ca “vrši poslove...”. Smatramo da formulacija stava 1 treba biti takva da Zaštitnik/ca bude određen/a kao **nacionalni preventivni mehanizam** za zaštitu lica lišenih slobode od mučenja i drugih oblika surovog, nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja, jer je samo takvo određenje Zaštitnika/ce u cjelini u skladu sa Opcionim protokolom uz Konvenciju protiv torture i drugih surovih, neljudskih i ponižavajućih kazni ili postupaka.¹¹

AMANDMAN VIII

Predlog amandmana:

Dodaje se novi član 25b, koji glasi:

Poslovi prevencije torture su:

- obilazak organa, ustanova ili organizacija u kojima se nalaze ili bi se mogla nalaziti lica lišena slobode ili lica kojima je ograničeno kretanje, radi povećanja stepena njihove zaštite od mučenja i drugih oblika surovog, nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja;
- davanje preporuka nadležnim organima, ustanovama i organizacijama radi poboljšanja postupanja prema licima lišenim slobode i uslova u kojima se

¹¹ „Svaka država članica je dužna da *ima, odredi ili uvede*, najkasnije godinu dana nakon stupanja na snagu ovog protokola ili nakon njegove ratifikacije ili pristupanja ovom protokolu, *jedan ili više nezavisnih nacionalnih mehanizama* za prevenciju torture na nacionalnom nivou. Mehanizmi koje uspostavljaju decentralizovane jedinice mogu biti određeni kao nacionalni mehanizmi za prevenciju u smislu ovog protokola, ukoliko su u skladu sa njegovim odredbama.“

nalaze, odnosno sprječavanja mučenja i drugih oblika surovog, nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja;

- davanje mišljenja na zakone i druge propise radi zaštite i unaprijeđenja ljudskih prava i sloboda lica lišenih slobode i lica kojima je ograničeno kretanje;
- saradnja sa Ujedinjenim nacijama, regionalnim i nacionalnim institucijama drugih država, kompetentnim u oblasti zaštite i promocije ljudskih prava.

Licima lišenim slobode u smislu ovog zakona smatraju se lica kojima je određeno bilo kakvo zadržavanje, pritvaranje, zatvaranje ili smještaj pod nadzorom organa i koja to mjesto ne smiju napustiti po svojoj volji.

Obrazloženje

Članom 10 Nacrta zakona o izmjenama i dopunama Zakona o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda predloženo je uvođenje čl. 25b kojim se preciziraju poslovi prevencije torture, od kojih je jedan saradnja sa Potkomitetom Ujedinjenih nacija za prevenciju torture i drugih surovih, neljudskih ili ponižavajućih kazni ili postupaka, što nalaže Opcioni protokol uz Konvenciju protiv torture i drugih surovih, neljudskih i ponižavajućih kazni i postupaka. Predlažemo da se ovim članom propiše saradnja sa Ujedinjenim nacijama, regionalnim i nacionalnim institucijama drugih država, kompetentnim u oblasti zaštite i promocije ljudskih prava kako je to traženo Pariskim principima.¹²

Bez obzira što su u pitanju poslovi prevencije torture, nema razloga da se ne predvidi saradnja sa svim relevantnim organizacijama, ne samo Potkomitetom za prevenciju torture.

AMANDMAN IX

Predlog amandmana:

Dodaje se novi član 31a koji glasi:

"Odredbe o sadržaju pritužbe ne odnose se na pritužbe koje podnose djeca ili osobe koje zbog svog invaliditeta ili bolesti ne mogu zadovoljiti traženi oblik pritužbe."

Obrazloženje

Ovaj član je neophodan imajući u vidu okolnosti podnosioca pritužbe i potrebu da se razmotri svaka pritužba, bez obzira na formalne nedostatke. Važeći zakon kao ni Pravila o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda¹³, ne poznaju ovakav izuzetak u pogledu sadržaja pritužbe. Zakon o pučkom pravobranitelju (čl. 21 st. 6) sadrži ovakvu odredbu.

¹² 3. (e) To cooperate with the United Nations and any other organization in the United Nations system, the regional institutions and the national institutions of other countries that are competent in the areas of the promotion and protection of human rights.

¹³ Sl. list RCG 41/03

AMANDMAN X

Predlog amandmana:

Dodaje se novi član 34a koji glasi:

”Zaštitnik/ca može odlučiti o pritužbi bez sprovođenja ispitnog postupka kada se na osnovu činjenica navedenih u pritužbi i i opštepoznatih činjenica, kao i podataka kojima Zaštitnik/ca raspolaže, nedvosmisleno može utvrditi da li su podnosiocu/teljki povrijeđena prava ili slobode.“

Obrazloženje

Po ugledu na Zakon o pučkom pravobranitelju (čl. 23) i Zakon o varuhu človekovih pravic (čl. 28) i u naš pravni sistem treba uvesti tzv. „Skraćeni postupak“, što će stvoriti zakonski okvir za „ubrzano“ postupanje u slučajevima očiglednih kršenja ljudskih prava, koji ne trpe odlaganja.

AMANDMAN XI

Član 36

Starješina/ka, odnosno lice koje rukovodi organom dužan/na je da Zaštitniku/ci stavi na raspolaganje sve podatke iz nadležnosti organa kojim rukovodi, bez obzira na stepen tajnosti i da mu/joj omogući slobodan pristup svim prostorijama, u skladu sa propisima kojima se uređuje tajnost podataka i zaštita ličnih podataka, kao i rukovanje službenim spisima i dokumentima.

Predlog amandmana:

Član 36 mijenja se i glasi:

Starješina/ka, odnosno lice koje rukovodi organom dužan je da Zaštitniku/ci na njegov/njen zahtjev:

- stavi na raspolaganje sve podatke iz nadležnosti organa kojim rukovodi, bez obzira na stepen tajnosti;
- omogući neposredan uvid u službene spise, dokumenta i podatke, kao i da mu/joj dostavi kopije traženih spisa i dokumenata;
- da mu/joj omogući pristup svim prostorijama.

Starješina/ka, odnosno lice koje rukovodi organom, ustanovom ili organizacijom kojoj se nalaze lica lišena slobode ili lica kojima je ograničeno kretanje dužan/na je da

Zaštitniku/ci i zamjeniku/ci Zaštitnika/ce, kao i savjetniku/ci Zaštitnika/ce i članu/ici radnog tijela iz člana 25 stav 2 ovog zakona, koje ovlasti Zaštitnik/ca, omogućiti:

- nesmetan pristup prostorijama u kojima se nalaze lica lišena slobode ili lica kojima je ograničeno kretanje;
- razgovor sa licem lišenim slobode ili licem kojem je ograničeno kretanje, bez prisustva službenog lica;
- uvid u potrebnu dokumentaciju.

Starješina/ka, odnosno lice koje rukovodi organima iz stava 1 i 2 dužno je da omogućiti pristup Zaštitniku/ci i licima iz stava 2 u roku koji odredi Zaštitnik/ca, a koji ne može biti duži od 30 dana.

Obrazloženje

Članom 14 Nacrta zakona o izmjenama i dopunama Zakona o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda precizirane su dužnosti starješine organa na način kako je navedeno u stavu 1 i 2 predloženog člana. Međutim, rok u kom je starješina/ka odnosno rukovodilac/lja dužan/a da postupa nije određen. Obzirom da ni Pravilima o radu Zaštitnika/ce ljudskih prava i sloboda nije predviđen nikakav rok u tom pravcu, neophodno je izmjenama i dopunama (konkretno stavom 3) predvidjeti, makar okvirni, rok u kom će ta lica postupiti po zahtjevu.

AMANDMAN XII

Član 42

Starješina/ka, odnosno lice koje rukovodi organom na čiji rad se preporuka odnosi obavezan je da, u ostavljenom roku, dostavi izvještaj o preduzetim radnjama za izvršenje preporuke.

Ukoliko starješina/ka, odnosno lice koje rukovodi organom ne postupi po preporuci u određenom roku, Zaštitnik/ca može upoznati neposredno viši organ, podnijeti poseban izvještaj ili obavijestiti javnost.

Predlog amandmana:

U stavu 1 iza riječi "u ostavljenom roku," dodaju se riječi "koji ne može biti duži od 30 dana," tako da čl. 42 stav 1 glasi:

"Starješina/ka, odnosno lice koje rukovodi organom na čiji rad se preporuka odnosi obavezan je da, u ostavljenom roku, koji ne može biti duži od 30 dana, dostavi izvještaj o preduzetim radnjama za izvršenje preporuke."

Obrazloženje

Po ugledu na Zakon o varuhu človekovih pravic (čl. 40), treba zakonom predvidjeti i ovdje rok, tako da rok u kom je Starješina/ka, odnosno lice koje rukovodi organom dužan/a da

postupi po preporuci Zaštitnika/ce i dostavi izvještaj o izvršenim radnjama, ne može biti duži od 30 dana. Ovaj rok posredno proizilazi iz odredbi Pravila o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda¹⁴, ali imajući u vidu da se ova odredba odnosi na izvršenje preporuke Zaštitnika/ce nakon okončanja postupka po pritužbi, potrebno je zakonom precizirati rok za postupanje nadležnog organa.

AMANDMAN XIII

Član 44

Zaštitnik/ca može da podnese inicijativu za pokretanje disciplinskog postupka, odnosno postupka za razrješenje lica čijim je radom ili nepostupanjem učinjena povreda ljudskih prava i sloboda.

Za prekršaje propisane ovim zakonom i Zakonom o zabrani diskriminacije Zaštitnik/ca može podnijeti zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka.

Predlog amandmana:

Dodaje se stav 3, koji glasi:

“Zaštitnik/ca će podnijeti krivičnu prijavu nadležnom organu ako dođe do saznanja o kršenju ljudskih prava i sloboda koje ukazuje na izvršenje krivičnog djela.”

Obrazloženje

Smatramo da zakonom treba izričito predvidjeti ulogu Zaštitnik/ce u suzbijanju kriminaliteta, i propisati odredbu kojom je Zaštitnik/ca ovlašćen/na, ali i obavezan/na, da podnese krivičnu prijavu kada sazna za kršenje ljudskih prava i sloboda koji ukazuju na vršenje krivičnog djela. Propisivanje ove odredbe, ulilo bi povjerenje u institucije i postojanje vladavine prava u državi, a podsticajno bi se djelovalo za državne organe da takve prijave procesuiraju djelotvorno i u razumnom roku. Postojeće odredbe Zakonika o krivičnom postupku¹⁵ i Krivičnog zakonika¹⁶, kojima je propisana obaveza službenih i odgovornih lica u državnim organima da prijave krivična djela za koja saznaju u vršenju dužnosti, ne obezbjeđuju ozbiljno primjenu obaveze prijavljivanja krivičnog djela, što predstavlja dodatni razlog za propisivanje predložene odredbe.

¹⁴ Čl. 17 Pravila Zaštitnika ljudskih prava i sloboda:

Kad Zaštitnik utvrdi da je došlo do povrede ljudskih prava i sloboda podnosioca pritužbe, dostavit će organu na čiji se rad pritužba odnosi konačno mišljenje.

Organ iz stava 1. ovog člana je dužan da u roku od 30 dana dostavi izvještaj o preduzetim radnjama radi izvršenja preporuke date u konačnom mišljenju.

¹⁵ Obaveza prijavljivanja krivičnog djela (član 254 st. 1): Službena i odgovorna lica u državnim organima, organima lokalne samouprave, javnim preduzećima i ustanovama dužni su da prijave krivična djela za koja se goni po službenoj dužnosti, o kojima su obaviještena ili za koja saznaju u vršenju svoje dužnosti.

¹⁶ Neprijavljivanje krivičnog djela i učinioca (član 386):

(1) Ko zna da je neko lice učinilo krivično djelo za koje se po zakonu može izreći kazna zatvora od četrdeset godina ili zna samo da je takvo djelo učinjeno pa to ne prijavi prije nego što su djelo, odnosno učinilac otkriveni, kazniće se zatvorom do dvije godine.

(2) Kaznom iz stava 1 ovog člana kazniće se i službeno ili odgovorno lice koje svjesno propusti da prijavi krivično djelo za koje je saznalo u vršenju svoje dužnosti, ako se za to djelo po zakonu može izreći pet godina zatvora ili teža kazna

Dalje, za obavezu prijavljivanja krivičnog djela iz čl. 254 ZKP CG nije propisana nikakva sankcija, a krivičnoj odgovornosti za neprijavljivanje krivičnog djela i učinioca potpada samo ono službeno ili odgovorno lice koje propusti da prijavi djelo za koje se po zakonu može izreći pet godina ili teža kazna. Na taj način, u slučaju krivičnih djela za koja se ne mogu izreći tako visoke kazne (npr. za krivična djela Protivzakonito pretresanje (čl. 170), Neovlašćeno prisluškivanje i snimanje (čl. 173) može se izreći kazna do tri godine i to u slučaju da djelo izvrši službeno lice u vršenju službe).

Osim toga, Zakon o državnoj reviziji¹⁷ u članu 23 izričito propisuje obavezu institucije da bez odlaganja podnese krivičnu prijavu, ako u postupku revizije utvrdi da postoje osnovi sumnje da je izvršeno krivično djelo. Pravna priroda Državne revizorske institucije kao Ustavom predviđenog, samostalnog i nezavisnog državnog organa, ista je kao i pravna priroda institucije Zaštitnika/ce ljudskih prava i sloboda, i nema opravdanja za naglašavanje obaveze jedne institucije da pokreće krivični postupak, a ne i druge, u slučaju kršenja Ustavom grantovanih ljudskih prava.

Svi zakoni u regionu- Zakon o Ombudsmenu za ljudska prava BiH (čl. 26), Zakon o Zaštitniku građana (čl.20 st.2) i Zakon o pučkom pravobranitelju (čl. 26 st. 4) predviđaju ova ovlašćenja Ombudsmana.

AMANDMAN XIV

Predlog amandmana:

Brisati član 3 Nacrta zakona o izmjenama i dopunama Zakona o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda, kojim se u članu 10 dodaje stav 3, tako da član 10 glasi:

”Zamjenika/cu Zaštitnika/ce (u daljem tekstu: zamjenik/ca) imenuje Skupština, na predlog Zaštitnika/ce.

Zamjenik/ca se imenuje na vrijeme od šest godina i može biti ponovo imenovan/a. Zamjenik/ca za svoj rad odgovara Zaštitniku/ci i Skupštini Crne Gore.“

Obrazloženje

Odredba predložena u čl. 3 Nacrta zakona samo potencira činjenicu da u Crnoj Gori ne postoje dovoljne garancije nezavisnosti Zaštitnika/ce, jer on/ona, da bi bio/la izabran/a i da ne bi bio/la smjenjen/a, u slučaju ovakve odredbe, odgovara političkoj koaliciji na vlasti koja ga/je bira. Prvenstveno, izmjenama Ustava trebalo je predvidjeti ustavnu garanciju nezavisnosti u izboru Zaštitnika/ce – izbor kvalifikovanom većinom, u skladu sa mišljenjem Venecijanske komisije. Kako je takva garancija izostala, usvajanje citirane odredbe, značilo bi još veća opasnost po nezavisnost ovog važnog organa, što je u suprotnosti sa Pariskim principima, čije se tačke 4-6 odnose na garanciju nezavisnosti državnih ustanova za unapređenje i zaštitu ljudskih prava.

¹⁷ Zakon o državnoj revizorskoj instituciji, Sl. list RCG, br. 28/04 27/06, Sl. list CG br. 17/07.73/10 i 40/11

AMANDMAN XV

Predlog amandmana:

Brisati član 5 Nacrta zakona o izmjenama i dopunama Zakona o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda kojim se mijenja član 16 Zakona o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda, tako da glasi:

“Zaštitnik/ca i zamjenik/ca imaju legitimaciju.
Obrazac i sadržinu legitimacije utvrđuje Zaštitnik/ca.”

Obrazloženje

Neprihvatljiva je izmjena koja je predložena je članom 5 Nacrta zakona o izmjenama i dopunama Zakona o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda, a koja se odnosi na to da obrazac i sadržinu legitimacije Zaštitnika/ce i zamjenika/ce utvrđuje organ uprave nadležan za ljudska i manjinska prava. Ova odredba simboličan način ugrožava nezavisnost te ustanove koja nije dio izvršne vlasti – državne uprave, pa nema opravdanja za to da ministarstvo propisuje legitimacije za Zaštitnika/cu i zamjenike/ce. Prema tome, treba zadržati postojeći čl. 16 koji predviđa da obrazac i sadržinu legitimacije utvrđuje Zaštitnik/ca, jer je samo takva odredba odraz njegove/njene nezavisnosti.